

Jr

Redactie:

Dr. J. G. B. BEUMÉE, *Red.-Secretaris.*
Buitenzorg.
 Dr. K. W. DAMMERMAN, *Buitenzorg.*
 Dr. H. C. DELSMAN, *Weltevreden.*

Levend en Dood Materiaal te zenden aan:

Dr. J. G. B. BEUMÉE, *Buitenzorg.*

Vaste Medewerkers:

C. A. BACKER.
 Dr. W. DOCTERS VAN LEEUWEN.
 EDW. JACOBSON.
 S. LEEFMANS.
 J. C. VAN DER MEER MOHR JR.
 Dr. D. F. VAN SLOOTEN.
 J. W. A. VAN WELSE.

Prijs voor niet-leden der N. I. N. H. V. per jaar f 8.50.

TUSSCHEN DE BEREN.

Neen, zet uw kraag maar niet op! Wij blijven koud van den Noord-, zoowel als van den Zuidpool, wij gaan niet ijsberen, maar honingberen bekijken en daarvoor behoeven wij dezen keer niet verder te gaan dan om den evenaar: in den Ophir (Sumatra's Westkust) o.a. wemelt het van deze dieren.

De Maleische beer (*Ursus malayanus* RAFFLES), merkwaardigerwijze door de Europeanen hier „suikerbeertje” genoemd, een naam, dien men tevergeefs in de literatuur zou zoeken, is tot 1.40 meter lang, ruim 70 centimeter hoog, heeft pikzwart, kort, eenigszins ruw haar, een korten, breeden, meestal vaalgelen, soms roestkleurigen snuit; op de borst onder de kin een witte vlek in den vorm van een hart, hoefijzer of halve maan. In verschillende deelen van Sumatra, o. a. in Deli en in de Padangsche Bovenlanden onderscheiden de Inlanders twee soorten beren: den gewonen, met een witachtige vlek op de borst en een tweeden, grooteren beer met langere haren, die geen lichte keelvlek bezit. Zooals ons van bevoegde zijde werd medegedeeld, bezit echter van de laatste soort geen enkel Europeesch museum een huid. Hij komt op den Goenoeng Talang (Padangsche Bovenlanden) voor, waar wij twee exemplaren daarvan geschoten hebben.

De klauwen zijn bij den honingbeer zeer krachtig ontwikkeld, zoodat hij tot de beste boombeklimmers behoort. Op jeugdigen leeftijd is hij gemakkelijk te temmen en dan ook den eersten tijd ongevaarlijk. Na ongeveer een jaar is hij al niet meer te vertrouwen;

toch hoort men betrekkelijk zelden van ongelukken, omdat ze wijzer zijn dan de menschen: zij breken nl. gewoonlijk vòòr den gevaarlijken leeftijd door een afscheid voor eeuwig de vriendschap af. Deze vroege dood moet geweten worden aan het menu, dat hun voorgezet wordt en dat er natuurlijk heel anders uitziet dan de diners à la carte, die zij zich in de bosschen verschaffen kunnen.

Onze *Ursus* komt op Sumatra, Bornéo, Achter-Indië en Nepal voor; de algemeene naam op Sumatra is biroeang. Verder heeft hij zich nog een massa namen toegevoegd, bijv. garibe, gadjá biroeang, biroengkang, tjindoeang, bindoeroen, tamboen indjoek (een hoopje indjoek) etc. De laatste naam duidt speciaal den beer zonder witte vlek aan, die op den Talang voorkomt. Zijn spotnaam in deze streken is Bagindonan Tinggi — omdat hij graag de wereld van uit een boom bekijkt — een naam, dien hij met vele Menangkabauers deelt.

De beren leven gewoonlijk in paren, het werpen geschiedt op den grond onder een hollen boom of in een nest van ilalang, dan wel tusschen de wortels van een stronk; dat de jongen wel eens het eerste levenslicht zouden aanschouwen in een nest, hoog boven in een boom, zooals o. a. Inlanders van Andalas (Fort van der Cappellen) vertellen, lijkt ons niet geloofwaardig. Die zoogenaamde nesten hoog in een boom, zijn niets anders dan „platjes”, (fig. 1 en 2) vervaardigd van ruwe takken van den boom zelf — wij hebben nooit nesten gezien, waaraan ander materiaal toegevoegd was — zoodat het moeilijk aan te nemen is, dat dit werpplaatsen zouden zijn. Het merkwaardige van deze „platjes” is ook, dat alle takken rondom en boven het nest worden weggerukt, zoodat een beer van uit zoo'n nest de geheele omgeving kan overzien. Ieder dier zoekt voor het werpen een schuilplaats: zou dan de beer juist al de takken, die zijn nest aan de blikken van anderer oogen zouden onttrekken, opruimen en er zoodoende een openluchtspel van maken? Het is niet aan te nemen. In de Ophirdistricten is dan ook de gangbare meening, dat het werpen op den grond geschiedt. Overigens vonden wij zulke „nesten” zoowel in hooge als in lage boomen.

Langen tijd blijven de jongen (gewoonlijk twee) bij de ouders; in de prille jeugd worden zij bij een verhuizing in den bek medegedragen. Zoodra de jongen de grootte van een hond hebben, gaan ze op eigen avontuur uit en dikwijls kan men zulke jeugdige vagebonden in paren op hun rooftochten tegenkomen, bij welke gelegenheid zij, vermoedelijk in jeugdigen overmoed, zelfs menschen attaqueeren.

Het is merkwaardig, zooals een weduwe of weduwnaar direct een nieuwe(n) levensgezel(lin) ontdekt. Toen van een paartje het mannetje werd weggeschoten, terwijl het zich verdienstelijk maakte voor de berin papaja's naar beneden te gooien, ging het wijfje er direct op uit om een anderen slaaf te zoeken en kwam na een week alweer op het bekende terrein terug „getweeën”. Kort daarop viel de nieuwe echtgenoot onder het moordend lood: geen nood, de huwelijksmarkt bleek nog ruim voorzien. Mevrouw had alweer direct een ander in haar netten verstrikt. Toen ook dezen het levenslicht werd uitgeblazen, — de heeren zijn natuurlijk door hun gediensigheid eerder het slachtoffer van den jager dan de dames, die onder den boom de neergeworpen vruchten afwachten — bleef het wijfje een tijdje alleen en schoot er op een slechten avond ook het hachje bij in, omdat ze zelf moest klimmen, zich dus leelijk bloot gaf. Den volgenden dag, toen het vrij rustig was kon mevrouw gefotografeerd worden, tegen een ladder gebonden bij één der veel bezochte papaja-stammen, waarop duidelijk de afdrukken van berenklauwen. Zoo'n berin op haar achterpooten is geen klein beestje (fig. 3) en de mannetjes zijn nog een beetje groter en forscher. 's Nachts lijken ze veel groter dan ze werkelijk zijn; een klimmende beer lijkt dan een reuzengevaarte.

Deze berin bleek al eerder kennis gemaakt te hebben met schutters, haar huid was zwaar beschadigd, zelfs de schedel was niet meer compleet. De vier hoektanden waren alle afgeknapt, wat niets bijzonders is bij oudere beren, maar wel merkwaardig was, dat deze tanden alle vier blijkbaar geleidelijk zoo glad zijn afgesleten, dat men zou denken, dat zij afgevijld waren.

Het voedsel van den beer bestaat voornamelijk uit wortels, boschvruchten, kevers en torren, klein wild als muizen en kippen en als hij wat naar de bewoonde wereld afzakt, dan verfijnt zich ook het menu: palmiet van den klapper, suikerriet, papaja's, ananas, nangka's etc. Voor de vervaardigers van Inlandsche suiker uit den suikerpalm (aren) is hij een groote plaag, daar hij de bamboekokers met het zoete vocht geregeld leeg plundert. Wonderlijk, dat hij nooit een aanval op een kippenhok doet. Vruchten, die aan het einde van de takken groeien, trekt hij naar zich toe; klimt hij tegen een te zwakke papaja op, dan gebeurt het wel, dat de boom knapt en dat de geheele geschiedenis met het noodige lawaai naar beneden komt. Boomstammen worden grondig onderzocht op torren en kevers en zoo mogelijk uit elkaar gespleten, hetgeen met de klauwen geschiedt, waarbij echter ook de tanden een gewichtige rol spelen. Soms ziet men holle boomstammen, waarin een bijennest gezeten heeft, plaatselijk geheel versplinterd. Deze operaties geschieden met zulk een kracht, dat men zelden een schedel van een ouderen beer met „gave” hoektanden ziet.

Op honing is de beer zeer verzot en bijennesten uithalen is dan ook een geliefde sport. Om de bijensteken schijnt hij weinig te geven. De honing wordt met de raten en de larven inclusief naar binnen gewerkt. De was, die daarbij verorberd wordt, schijnt onmisbaar te zijn om de laxeerende werking van den honing te beteugelen.

Een klapperboom van eenige meters hoogte uit elkaar te scheuren en daaruit de palmiet te krabben, is voor zijn reuzenkracht kinderwerk; en hij kan ettelijke boomen in één nacht de baas worden, zoodat hij werkelijk een ramp voor de klapperplantages is. In de Ophirdistricten zijn geheele aanplantingen door beren afgewerkt, want ze komen

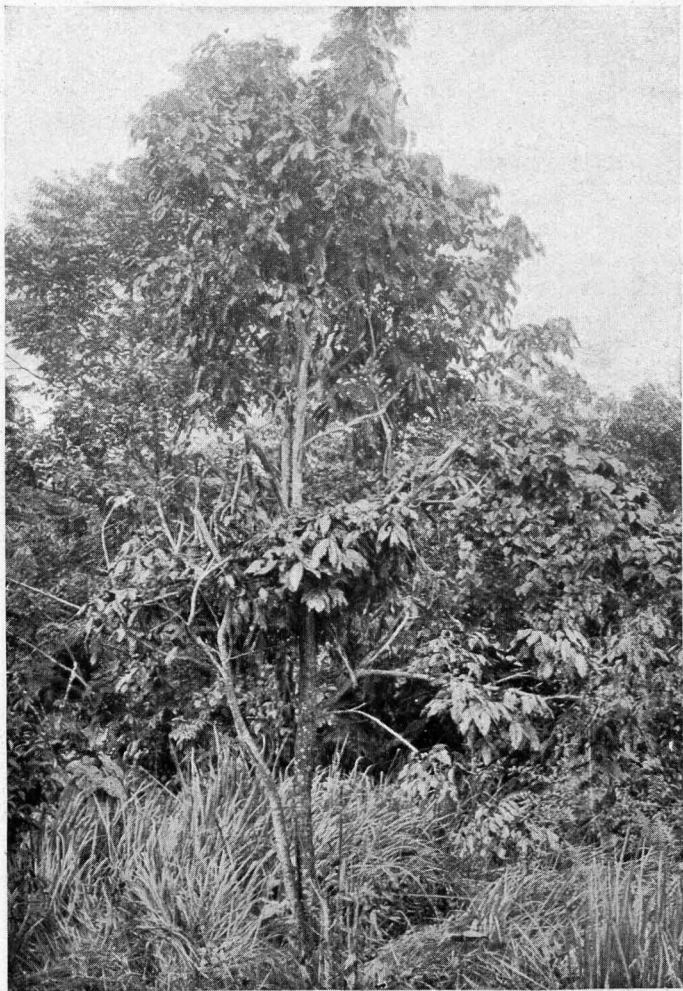

Fig. 1. Berenplaatje in een djengkolboom, op twee meter hoogte. De boom staat in een open terrein.

daar bij massa's voor en wat men ook verzint om ze levend of dood in handen te krijgen, ze loopen er zelden in. In vergift bijten ze niet, met klemmen heeft men bijna geen succes, zelfschoten worden netjes ontweken, een enkelen keer loopen ze wel eens in een val: het eenige middel is dus wegschieten. Hiervoor is het natuurlijk noodig nacht aan nacht op wacht te staan en daar bedankt de Sumatraan feestelijk voor, al zijn er ook tientallen geweren in de kampongs. In dit rijke land, waar men geen misoogsten kent,

waar koffie en rubber voor de inkomsten zorgen, als de overvloedige padi verkocht is, slaapt de Sumatraan den slaap des rechtvaardigen. . . . luiaards! Hij plant liever bij, dan één nacht op berenjacht te gaan.

Pogingen om beren te vergifigen hebben tot nu toe weinig succes gehad; het bekende varkensvergift — phosphor — in de kleinste hoeveelheden aan een of ander lokaas toegevoegd, zelfs in pilvorm gedroogd, laat een beer liggen. De papaja is wel onder de vruchten het beste lokaas, waarin vergift gemengd kan worden, maar de beer steekt onder het verorberen van dit lekkers nooit zijn snuit in de vrucht, doch lepelt den inhoud met zijn nagels uit: het minste luchtje van vergift is dan voldoende hem zijn diner te doen staken. Een varken daarentegen vreet een vergiftige papaja geheel op met de gevolgen van dien. Een zelfschot kan nog wel eens uitwerking hebben, als alles goed natgeregend is en alle lucht van menschenhanden verdwenen is; hetzelfde geldt van het succes met klemmen of vallen. Op dit gebied zijn ze uitgeslagen en volgens de verhalen moeten ze zelfs een school in ballistiek gevolgd hebben.

Fig. 2. Berenplaatje in een doerianboom op ongeveer 7 M. hoogte (midden van figuur).

Zoo werd eens een klem gevonden, dichtgeslagen met een stuk hout, natuurlijk door den beer er in gegooid. Bij een andere gelegenheid werden als lokmiddel eenige nangka's rondom de klem geplaatst. Men vond één van de vruchten tusschen de beugels en de klem zelf in den boom opgeheschen. Een andere klem, zonder lokmiddelen en geheel toegedekt vlak tegen den stam van een nangkaboom opgesteld, werd teruggevonden met een nangka tusschen de beugels: dat had beer hem fijn uitgemikt, terwijl hij zich daarboven aan de vruchten te goed deed. Ook een moesang moet zeer handig met vallen

kunnen omgaan, althans ettelijke malen vonden wij een val dichtgegooid en de pisangs door de bamboe-omwanding weggehaald. Het reukorgaan van den honingbeer is bijzonder sterk ontwikkeld; hij loopt ook altijd snuffelende rond en ontwijkt ieder verdacht luchtje, hoe agressief hij overigens is, als hij aangeschoten is. Voor een heldere lantaarn gaat hij niet op zij, wel voor hondengeblaf. Aangezien hij dan, als hij niet meer kan weggkomen, zijn toevlucht tot een boom neemt, is dit de eenige manier om hem onschadelijk te maken, als men tenminste een geweer en een goed licht bij de hand heeft, want hij weet zich in zijn toevluchtsoord wonderlijk goed te verbergen.

Overdag zal een beer zelden zijn rust zoeken in een boom; gewoonlijk zit hij dan in holle boomen of in de ilalang, opdat niemand hem geruischloos kan naderen. 's Nachts maakt hij zich bij voorkeur rustplaatsen in hooge zoowel als in lage boomen, ook op stronken, die weer uitgelopen zijn, zoodat de loten een natuurlijke omwanding van zijn nachtverblijf vormen.

Heel duidelijk is het ons niet, of die „platjes” (fig 1 en 2) gemaakt van enkele naar beneden getrokken takken, welke tot het vormen van een zitje dwars gelegd worden, rust- dan wel uitkijkplaatsen zijn. Reeds VON ROSENBERG vertelde van den Maleischen beer, dat hij somtijds op lage boomen een plat nest maakt (fig. 1) van kruiselings over elkaar gelegde takken. Maar wij troffen hier zoowel hooge als lage nesten aan, zoodat het niet aan te nemen is, dat dit schuilplaatsen zouden zijn tegen het tijgergevaar. Daargelaten, dat men eigenlijk niet van nesten kan spreken, is het ook merkwaardig, dat

het „lage” platje in een djengkolboom den geheelen omtrek beheerscht. Dit boompje staat nl. midden in een ilalangvlakte. Het andere platje in den doerianboom (fig. 2) is heel wat meters hooger van den grond af gebouwd; ook uit dit platje, dat in den gunstigsten boom werd aangelegd, beheerscht men den heelen omtrek. De omringende boomen zijn slechts kapokboomen, uit welker takken een beer moeilijk een platje kan bouwen. Ons inziens zijn deze platjes uitkijkplaatsen, en zoekt de beer 's nachts een rustplaats, dan zal hij ongetwijfeld een hoogen stronk uitkiezen, liefst met wat bedekking. Op de onderneming

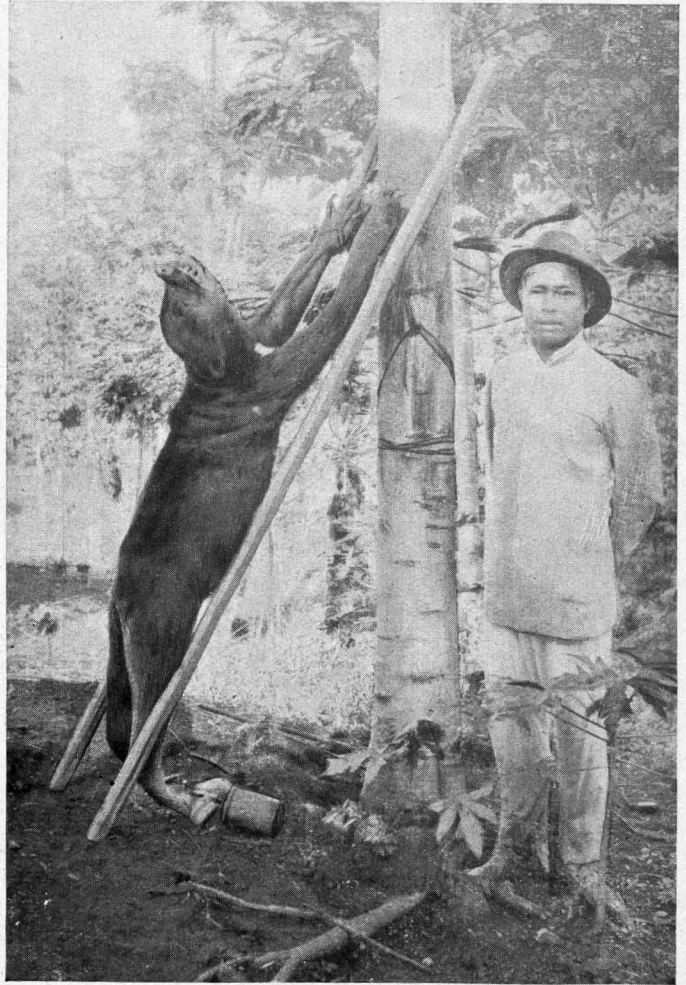

Fig. 3. Wijffjesbeer geschoten in papajatuin.

Ampoe Gadang (Ophir) komen zulke nesten en platjes veel voor, zelfs vlak in de nabijheid van de woningen: het is hier dan ook voor de beren een lustoord, want ze kunnen zich ruimschoots te goed doen aan papaja's en ananas, totdat een noodlottig schot valt.

Ofschoon de boomen, die door de beren tot uitkijkplaatsen zijn verkozen, met leegge blikken volgehangen zijn om den jager te waarschuwen, als de gast er is, komt het toch zelden voor, dat ze hier uit geschoten worden. Ze schijnen dan wel bijzonder op

hun qui vive te zijn en dalen direct, zodra ze iets verdachts zien. Gemakkelijker is het een slachtoffer te slaan als ze tusschen de papaja's bezig zijn, desnoods beschenen door een flinke lantaarn. Het gemakkelijkste doel voor den schutter biedt de beer, als hij uit een boom klimt, soms met een vrucht in zijn klauw. Dan gaat het dalen natuurlijk langzaam en kan de jager rustig het doelwit kiezen. Anderen beweren — wij zijn zoo vrij dit in twijfel te trekken — dat het dalen in glijtempo geschiedt en dat men ze vangen kan door randjoes (gescherpte bamboe's, recht in den grond gestoken) rondom een veel bezochten boom te plaatsen. Wij hebben nog nimmer zulk een berenbout aan het spit gezien! Eerder is aan te nemen, dat het neerdalen langzaam geschiedt, waarvan wij ons herhaaldelijk hebben kunnen overtuigen. Een beer is steeds op zijn hoede, zal dus ook bij het neerdalen de noodige omzichtigheid betrachten. Alles doet hij op zijn gemak, behalve als er gevaar is: dan is hij zoo snel verdwenen, als had de aarde hem op de plaats zelve ingeslokt.

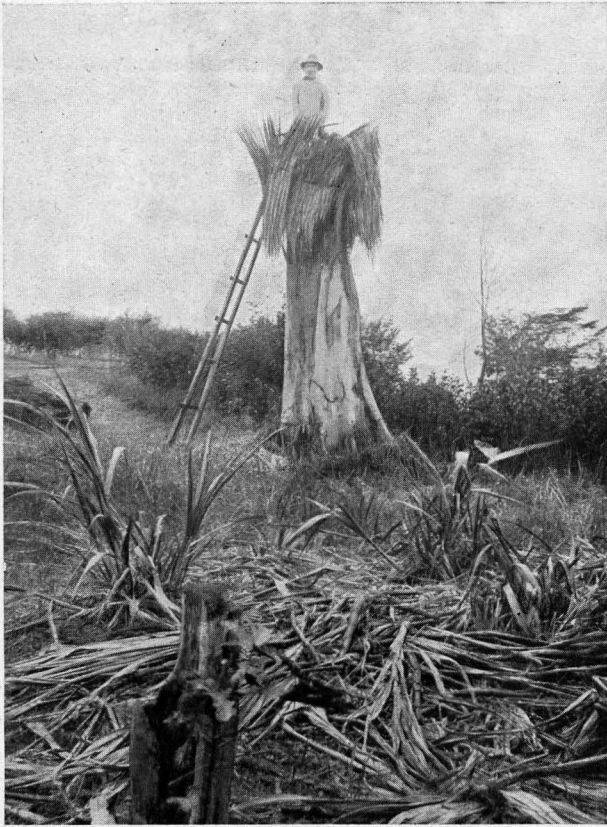

Fig. 4. Drie suikerrietstoelen in één nacht totaal geruïneerd, waarbij alle rietstengels eerst op een hoop verzameld werden, waarna het uitzuigen aanving.

Een riettuin is voor een beer een paradijs: het is ongelooflijk, in hoe korten tijd een echtpaar een rietveld uitgezogen heeft. Ze breken heele bossen af, tassen die op elkaar en gaan er dan achterover op liggen. Eerst kneuzen ze al bijtend het riet, pakken het dan tusschen voor- en achterpooten en wringen het zoodanig uit, dat al het sap in den bek vloeit. Bij dit werkje gaat het nog al luidruchtig toe, omdat de beren het knappen van het riet en het geslurp vergezeld doen gaan van een tevreden gebrom, dat hun goede stemming verradert. Ondanks zijn geheele lichaam in functie is bij het genieten van deze weelde, zijn zelfs op dit moment zijn neus en ooren „op post”, het is haast onmogelijk hem onder dit werk te benaderen. Een hooge post (fig. 4) geeft wel kans, maar zodra de post gesignaleerd is, komt de beer alleen in donkere of regenachtige nachten: dan slaat hij toch zijn slag.

Beren zijn ook echte waterrotten, ze baden graag, waden zonder eenig bezwaar de bergrivieren door, visschen naar kreeften en halen poelen uit om de visch daaruit te bemachtigen.

Hoe eenvoudig ook te temmen, een enkel woordje over beertje in gevangenschap is zeker niet overbodig. Zoodra de jeugdige woudlooper gevangen is, worden zijn hoektanden afgevijld en wordt er een kettingbeertje van gemaakt. De kortste — hoewel niet de smakelijkste — manier van temmen bestaat hierin, dat men het dier in en rondom den bek spuwt en stukjes in transpiratie gewreven brood voert. De temmer voedt het dagelijks zelf en binnen enkele dagen is kettingbeer weer „prijman”. Hij eet van alles, totdat de bekende buikziekte hem op dieet stelt. Hiertegen wordt een kooksel van gestampte seréh (niet seréh-wangi) met suiker aangewend, een middel, dat ook bij buikzieke siámangs wordt toegepast.

Beertje is zeer speelsch, hij amuseert zich met vliegen vangen, met het bestudeeren van wandelende mieren, kijkt met wellust naar de jonge kuikens, die als maar vetter worden. Hij stoeit graag maar het beste is hem op het heetst van den dag met rust te laten, want ook de warmte werkt op zijn humeur en dan kan „de beer” leelijk uit de mouw komen.

Ook in gevangenschap blijft hij niet lang vegetariër: hij loert bijv. op kuikens nog hartstochtelijker dan de fanatieke Baliër. Hij heeft ook zijn eigen methode om de argelooze piepertjes te vangen. Zijn er kuikens in de buurt, dan strooit hij zijn rijst achter zich uit en retireert zoo telkens bij kleine tusschenpoosjes tot dat er een slachtoffer dicht genoeg onder het bereik van zijn klauw komt, 'twelk dan met één slag zijn leven beëindigd ziet. Mieren komen ook op het menu van den beer voor; ziet hij er een loopen, dan gaat hij na, waarheen de reis is en volgt net zoo lang, totdat het mierennest ontdekt is. Dit wordt fluks uitgegraven, een klauw wordt er op geplaatst en zit deze vol mieren, dan wordt de andere klauw op het gat gelegd, terwijl de bemierde klauw wordt schoon gelikt. En zoo om en om.

Bijna ongelooflijk klinkt het verhaal, hoe een jonge beer in staat bleek uit den suikerpot te snoepen. Hij had verschillende keeren de manualen gevolgd, die noodig waren om hem uit de dispenskast een zoetigheidje te bezorgen en het duurde niet lang, of beer wist zelf net zoo lang de sleutel rond te draaien, totdat de deur van de kast opensprong en hij op zijn buit kon aanvallen. Hij stak onder anderen een nagel in het oog van de sleutel, om ze om te kunnen draaien, lukte het rechts niet, dan met den linkerpoot, maar open kreeg hij de kast.

Stellen wij ten slotte ons getemd beertje tegenover den wilden beer in volle actie. In gewone omstandigheden ontwijkt de beer elk vreemd geluid en elk vreemd luchtje, maar niet alzoo in nood, dan is zelfs voor een scherpshutter het gevaar niet denkbeeldig. Zoo gebeurde het eens, dat een berenjong zijn morgendutje in een *Hévea*-boom deed, terwijl vader en moeder beneden in de ilalang aan het fourageeren, misschien ook wel aan het rusten waren. De jager had hiervan bericht gekregen en toog er met een koeli op af. Bij den bewusten boom gekomen, vond men beertje al in dalende richting — want de baby had het gevaar aan zien komen — en nauwelijks op den beganen grond aangeland, of hij voelde een gemeenen greep in zijn nek, die zoo op zijn longen sloeg, dat hij een vreeselijk gekrijsch aanhief, vrij vertaald in echt Amsterdamsch: Moedèèèèèèr!! Direct daarop kwam dan ook mama uit de ilalang aangerend, recht op den jager af; twee schoten door keel en onderkaak deden haar wel terugdeinzen, maar onder zulk een geschreeuw, dat papa van den anderen kant op het tooneel kwam. Ook hij kreeg de volle, zij het niet doodelijke laag. Zoo'n beer in den aanval, hoog op zijn pooten, ongeveer 1½ meter hoog, is wat anders dan ons honneponnig huisbeertje en als hij dan nog het geluk mag smaken

je in zijn armen te drukken en je verder als een klapperboom open te leggen, dan helpt zelfs een repeteergeweer niet meer. In dit geval gingen gelukkig beide aanvallers, doodelijk gewond, op de vlucht en was het geen toer ze spoedig daarna, bij elkaar liggende, het genadeschot te geven. Maar het had ook anders kunnen loopen, bijv. als het ouderpaar eens terzelfder tijd op het tooneel ware verschenen om hun jong te helpen. Het zou er dan leelijk voor den jager uitgezien hebben.

Een suikerbeertje mag ongevaarlijk zijn, zoolang het in de babyjaren is: pas op, als het volwassen is!

December 1924.

O-VIRI.

EEN PAAR PLANTEN UIT KROEI's BOVENLANDEN.

(Met gekleurde plaat).

Al heeft het gewest Bengkoeloe de belangstelling gehad van verscheidene reizigers, waaronder van eenige natuuronderzoekers, zoo werd door slechts heel enkelen het bovenland van Kroeï bezocht. De verre van goed tegen alle winden beschutte reede van Kroeï deed wellicht bij weinigen de lust opkomen daar te debarkeeren; in het hoofdzakelijk jong-vulkanisch bovenland waren geen kolen noch andere waardevolle delfstoffen te verwachten, het had dus geen aantrekkelijkheid voor mijnningenieurs; overland bleken de toegangswegen niet van de gemakkelijkste te zijn; allemaal redenen, welke waarschijnlijk hebben bijgedragen tot de weinige bekendheid van dat gebied, wat natuurlijk mede insluit een zeer geringe kennis van den plantengroei.

Zooals waarschijnlijk bij vele lezers bekend is, wijkt de eigenlijke flora van Sumatra, — afgezien dus van de begroeiing der door de menschelijke cultuur beïnvloede gebieden met meer cosmopolitisch karakter — sterk af van die van Java. Niet alleen worden van verscheidene geslachten op Sumatra andere soorten aangetroffen als op Java, doch bovendien zijn vele op Sumatra door een of meer soorten vertegenwoordigde geslachten nog in het geheel niet op Java aangetroffen. Zeker had de reis van Thomas HORSFIELD in 1812-13 naar Bangka reeds geleerd, hoe geheel anders de flora van dat eiland is als die van het voordien reeds door hem doorkruiste eiland Java, maar de bestudeering van de flora van de omstreken en het binnenland van Bengkoeloe in de jaren 1819-1822 door den aldaar op 27-jarigen leeftijd overleden William JACK ¹⁾, heeft pas het groote verschil doen kennen, welke er bestaat in de samenstelling der vegetaties van Sumatra en Java, welk laatste eiland als een voortzetting van het eerste is te beschouwen en er slechts door de betrekkelijk smalle Straat Soenda van gescheiden is.

Men vindt zulks vermeld in een artikel over de Lampongsche Districten van den Zwitserschen reiziger en natuuronderzoeker ZOLLINGER, in 1847 verschenen in het Tijdschrift voor Neêrlands Indië. Op bldz. 20 van dat deel IX heet het:

¹⁾. JACK bezocht ook het eiland Nias, benevens een gedeelte van Tapiannoeli, terwijl hij door Sir Stamford RAFFLES in de gelegenheid werd gesteld de planten te bestudeeren, door Thomas HORSFIELD op een veertiendaagsche reis naar Padang en de Padangsche bovenlanden in Juli 1818 verzameld, welke reis hij maakte in het gevolg van genoemden gouverneur van Bengkoeloe.

Vóór JACK werd reeds een tocht door een botanicus gemaakt van Bengkoeloe tot in het stroomgebied van de Moesi, nl. door den Engelschman Charles MILLER in het jaar 1770, doch van eenige belangrijke plantenverzameling van dien tocht is niets bekend, evenmin als van een soortgelijken tocht ondernomen door Charles CAMPBELL in het begin van de negentiende eeuw.